

ANTON MEDVED:

NA OGLEDIH.

VESELOIGRA V TREH DEJANJIH.

Osebe:

Janez Razbornik, vinogradnik
na Dolenjskem.**Barica**, njegova hči.**Miha Šolar**, gostilničar z Go-
renjskega.**Pavla**, njegova hči.**Anton Cesar**, gostilničar iz
Ribnice.**Peter**, njegov sin.**Konrad Premec**, nadučitelj.**Egon baron Mühlenstein**,
grajščak.**Jurij Karimpalti**, berač.**Krščenica** pri Razbornikovih.

Dejanje se vrši v polpreteklem času na Dolenjskem v nekem vinograjskem kraju.

Prvo dejanje.

Na levi ospredje zidanice. Zdolaj vinska gorica.

Baron (lovi Barico za roke; ona se mu
jezna trga iz rok.)
Barica. Pustite me! Pravim,
da me pustite! Gospod baron!

Sram Vas bodi! Še enkrat se mi predrznite!
Vi — — —

Baron (nosljaje in afektirano.) Barica, Ba-
rica!

Barica. Molčite! Škoda, da se štejete
za barona.

Baron. Jaz tebe bom vzeti. Kako rad
jaz tebe ljubiti. (Steža zopet roke za njo, a ona
se umakne.)

Barica. Naučite se najprvo slovenščine!

Baron. Bom še prav govoriti — potlej,
ko bom...

Barica. Ha, ha! Rajši grem v vodo,
kot z Vami!

Baron. Hm, hm! Jaz baron, jaz se v
šolah učil...

Barica. Pojdite, pojdite, prismo! Me
poštene smo Kranjice, vsak sleparček ni za
nas...

Baron. Kaj pravi to: sleparček?

Barica. Schwindler!

Baron. Jaz — Schwindler! Teufel! Kaj
imela ti meni rekla! (Ves čas nadeva in zdeva
monokel.)

Barica. Lepo Vas prosim, pustite me!
Jaz imam delo. Vi ste res Mühlenstein:
težak kot kamen.

Baron. Jaz grem, a bom spet priti.
Spet, Barica!

Barica. Sladko upanje! (Obrne mu hrbet.)

Baron. (Pošilja ji z roko pozdrav.) Adieu
mon coeur! (Odide.)

Barica. Nobena polna brenta ni tako
težka. Brr!

(Zadaj se začuje lep moški glas, ki se približuje:)

Kje dom je moj — Kje dom je moj...

Barica (vesela.) To je Konradov glas!
Škoda, da ni prišel malo prej — ta moj
Konrad! Ah, kako ljubim to zlato dušo!

Konrad. Bog te živi, Barica! (Stisne ji
roko.) Ali si sama tu?

Barica. Sama. Prišel si iz šole. Pa ne-
kam vesel.

Konrad. Jaz sem vedno vesel, kadar
mislim nate, in ker mislim vedno na te,
zato sam vedno vesel.

Barica. Sedi! Veš, Konrad, danes ti
bom dala kozarec najboljšega, šest let sta-
rega rožljina. (Vzame majoliko in gre v zidanico.)

Konrad. Daj, da se pokrepčam, ljubo
dete! (Sede.)

Barica (prinese vina in ga natoči Konradu
v kupico.) Poglej! Kako se iskri! Potegni,
dragec!

Konrad (popije.) Tvoja roka se nekam trese.

Barica. Vem. Ta sitnost baronska mi ne dá nikjer miru. Komaj sem se mu ravnokar iztrgala. Najrajši bi ga bila klofutnila.

Konrad. Zakaj ga le nisi?

Barica. Saj prihodnjič ga bom, da bo videl deset solnc. Nima družega, kot sama mega sebe brez pameti!

Konrad. Nič ne bi rekel, ko bi ta človek bil samo neumen; a je tudi hudoben. Saj veš: neumnost in zlobnost sta mnogokrat sestri. Veš, kako se ga odkrižaj? (Se smeje.)

Barica (sede poleg njega.) Kako, kako?

Konrad. Kadar pride zopet do tebe, delaj se modro in resno, pa mu reci: Gospod baron! Vaši vroči ljubezni se ne morem več ustavljati. Plemeniti stan, učenost, izredna lepota Vaša so me očarali. Pojdite k mojemu očetu! Ako dovoli najino večno zvezo, potem sem Vaša.

Barica (se na glas zasmije.) Ha! ha! ha!

Konrad. To bo letel pred očetom, da mu bodo šiljasti kraki še vse prekratki!

Barica. In on bi šel snubit, on bi šel.

Konrad. To je gotovo; neumen je dosti za to.

Barica. Toda, ko bi oče izvedel, da smo ga k njemu poslali...

Konrad. I no! Ti rečeš, da se ga drugače pač nisi mogla iznebiti. In kaj bi to bilo napačnega?

Barica (smejé.) Dobro! Prav gotovo storim to. —

Konrad (jo zaupno pogleda.) Barica! Kaj pa z nama! Saj tudi jaz nimam nič trdnega upa.

Barica. Konrad! Če jaz nisem obupala, ti tudi ne smeš. Čim težje se dva dobita, tem srečnejši, pravijo, je zakon. Moj oče je osoren na zunaj, a ima dobro srce, in jaz sem uverjena, da me z nikomer ne zaroči, da bi bila nesrečna.

Konrad. Saj si mu edina hči. — Ali ne bo očeta sem?

Barica. O pride; samo ne vem, kdaj.

Konrad. Potem moram iti...

Barica. Čemu? Če druge oče vabi čestokrat pred zidanico, zakaj ne bi smela biti midva povabljenca njegova? Jaz nočem nič skrivati. Očetu sem že naravnost povedala, da z drugim ne bom nikdar srečna, kot s teboj.

Konrad (jo prime za roko.) In jaz z nobeno drugo, Barica!

Jurij Karimpalti. Dober dan! Dobro srečo in božji blagoslov!

Konrad (izpusti roko Baričino.) Ti prebiti Karimpalti!

Jurij. Tako, tako. Mladi ljudje se imajo radi, seve, seve, tako, tako!

Barica. En kozarček bi ga rad, kaj ne?

Jurij. O da, tisto pa! Žganega, ne sirovega, prosim. Star sem, potrebujem več vročine. (Barica mu natoči kozarček droževca, ki ga hitro izpije.) A—h! Dobri ste tudi vi, mladi ljudje, dobri — in pa radi se imate! Ah, kako mi je ta kozarček potolažil jezo! Prej sem bil tak, da bi kar sikal!

Konrad. Kaj pa se ti je zgodilo?

Jurij. Ta prokleti baron — Bog mi greh odpusti! — me je ravnokar tako nemilo mahnil s palico, da sem se kar skrivil.

Konrad. Zakaj?

Jurij. Ako bi jaz vedel, saj ne bi bil nič jezen. Za nič! Pozdravil sem ga in vprašal: Kam pa, gospod baron, tako hitro? In on me udari meni nič tebi nič čez pleča pa zagodrnja: Berač, kaj tebi mar! Tako le je bilo — no. — Pomagam naj si, če morem. Ta hu — Bog mi greh odpusti. —

Konrad (Barici.) Vidiš, da je ta človek tudi hudoben poleg svoje bebe. Enkrat mu bomo že uro navili, da bo pomnil.

Barica. Ubožec! Pa ga izpij še en kozarček, da si utolažiš jezo. Baron je norec. (Natoči.)

Konrad. Pa tebe udari, starega vojaka —

Barica, ... ki se je vojskoval zoper Garibaldi.

Jurij. Da, zoper Karimpaltija. (Izpije.) Ha, koliko sem jaz takrat pretrpel. Iddio mio!

Pavla (pride od leve, nekaj časa neopažena.)

Barica. Pavla! (Pohiti ji naproti in jo objame.) Pavla, odkod si se pa vzela? Bog te sprimi!

Pavla. Servus, Barica! Z očetom sem prišla.

Barica, (jo predstavi nadučitelju.) Moja prijateljica Pavla Šolarjeva iz Kamne gorice — naš nadučitelj Konrad Premec.

Karimpalti (za zidanico ležeč godrnja:) Tvoj tvoj — kaj boš tisto — naš! (Nadučitelj se pokloni Pavli)

Barica (tleskne z rokami) Saj ostaneš dalje časa tu! Ne?

Pavla. En teden.

Barica. Juhe! Veš, Konrad — (se zardi in v zadregi zakašlja) veste, gospod nadučitelj, ona je altistinja. Skupaj bomo lahko peli. To bo lepo!

Konrad. Zares. Samo sniti se moramo večkrat.

Jurij (godrnja.) Kaj pa, kaj pa, kaj pa...

Konrad. In zdaj nočem motiti veselega svidenja. Ili moram tudi na šolski vrt. Zdravi! (Odide.)

Barica. No, povej mi zdaj vendar kaj novega!

Jurij. To so tista zoprna zarjavela vprašanja!

Pavla. E kaj — nič novega.

Jurij. Saj sem že naprej vedel. (Govori vesčas mrmraje.)

Pavla. A da! Pomisli! Najina tovarišica Zlatenka je pobegnila z nekim baronom...

Barica. Za Boga! Kam?...

Pavla. Na Ogrsko nekam. —

Jurij. Vrag vzami vse barone!

Barica. Z baronom! Bog ve, ali bo srečna? Ne verjamem. Veš, plebejka in baron... — Tudi pri nas biva neki baron... pa glej... ravno gre proti nama. Pavla, Pavla, pojdi v zidanico! Hitro! Skrij se! Nekaj imam z baronom. Vse ti bom potlej povedala.

Pavla (gre v hram)

Baron. E, e, e — Barica. Gre dobro?

Barica. Dobro, gospod baron. (Se mu prijazno smehlja)

Baron. Barica! (Hoče jo vjeti za roko, a ona se mu umakne)

Barica. Le počasi, gospod baron! Nisva še zaročena. Imam Vam nekaj posebnega povedati.

Baron. Nekaj? — Hitro!

Jurij (za zidanico preti s palico proti baronu.)

Barica. Dolgo časa sem mislila, da baron pač ne more vzeti preproste deklice, kakor sem jaz. No, zdaj se ne morem več ustavljati. Pojdite, gospod Egon, k mojemu očetu, in če on dovoli, da se poročiva, kaj hočem jaz potem reči! Oče naj odloči! Vsak pošten snubač se mora obrniti do staršev.

Baron (smejočega obraza) Res, res —

Barica. Srečna bom, če bo moj oče iste volje, kot jaz.

Baron. O Barica! Tu es ma vie. Moja, moja!

Jurij (godrnja.) Kaj pa, kaj pa...

Baron. Čem iti, precej, tako kmalu čem iti k očetu — pardon — k gospodu papá...

Barica. Da, pojdite! Če pa oče ne dovoli, pozabiva drug drugega!

Jurij. In tisto bo tudi.

Baron. Čem iti. Kdaj bi najti gospoda papá, kje...

Barica. Doma, ali pa tudi tukaj; saj pride gotovo sem.

Baron. Grem samo se preobleč. Tres bien! (Odide)

Barica (prasne v smeh.) Pavla! Le na dan! Čakaj, da zaklenem. (Zaklepaje) Oče me je poslal, da bi na rovašu preračunila vinski dolg sosedov. Pa bom jutri. Pojdiva! Spotoma ti povem vso komedijo. Veš, ta baron je popolen tepec. (Odideta)

Jurij (vstane, da bi se odpravil. S hreščečim glasom.)

Tam za laškim gričem
tam je dost' fantičev...

Oh da, saj pravim in še rečem...

Razbornik. Kaj pa ti tukaj, Karimpalti?

Jurij. Bogu čas kradem.

Razbornik (polsmeje.) Zakaj neki te Bog še pusti na svetu, ko si ves nadložen?

Jurij. Zato, da ima 'sorto'.

Razbornik. Pa pil si ga. Kdo ti ga je dal?

Jurij. Vaša Barica. Tukaj je bila in pa gospod nadučitelj.

Razbornik. Kdo? — (Nevoljno.) Torej ji je zmerom za petami?

Jurij. Ne zamerite, gospod Razbornik, pa res ni prav, da se mladi ljudje shajajo! Pa tudi nič ne more biti iz tega. Tak-le mož, kot ste Vi, hé, pa bi dajal hčer učitelju! Tisti je gospod, kdor ima kaj pod palcem, kakor Vi. Da, takim gre čast. (Se odkrije.) In takim, ki so vrhutega še dobrih rok, kakor Vi.

Razbornik (odpre zidanico in mu prinese še kozarček droževca) Ná, Jurij! Še ta kozarček popij! Potem mi tudi nekaj lahko storiš!

Jurij (izpije) — Kaj pa pravite — kozarček? Šilo, šilo je to, ali šilce, kadar je manjše. No — kaj?

Razbornik. Stopi, stopi tja v Krvavec in reci Matevžu Vevčarjevemu, da naj ima pojutrišnjem konje doma za predprego! Rabil jih bo moj kupec, ki pride jutri.

Jurij. Pa me boste povabili na 'odmero'?

Razbornik. I, saj vemo, da brez tebe nikjer nič ni. Le hiti in nikar ne izgubi svojih cokel!

Jurij. O ne, tisto pa ne! To so coklje rajne Proklje! (Odide počasi malo nestalnih nog.)

Miha Šolar. E, šmentano vendar! Zdaj sem te le dobil. Pozdravljen, Janez! (Seže Razborniku v roko)

Razbornik. Kod pa lažiš? S hčerjo sem že govoril.

Šolar. Tam-le v farovškem vrhu sem se pehal; to ti je vročina; pa veš, nič kaj pridnega niste dobili. No, letos boste že morali reči: Takega nam je Bog dal.

Razbornik. Jaz se nimam pritožiti. Sedi no!

Šolar. Saj bodem. Putika, ta vražja putika mi dela z letom večje nadloge. — Hčer bom moral omožiti, pa prepeljavam jo in prepeljavam, a ženiha le ni. In to revše bi se celo rado omožilo.

Razbornik, (ki je vtem prinesel majoliko vina.) Potem si v istem položaju, kot jaz. Mene tare naduha in hčer bi tudi rad videl v varnih rokah. A ti je križ z moškim! Da

bi pred mojimi očmi kak berač, in naj bo še tako učen, jedel moje zaslužke — tisto ne! Šolar. Prav imaš!

Razbornik. No, pa nekaj upanja imam. Danes sem dobil pismo iz Ribnice, da pride moj stari znanec Cesar s sinom k meni po vino in na (smeje se) — ógledi. To ti je trden mož! Saj ga boš videl. Bogat mož. Pa tudi sin je brhek.

Šolar. Da bi bilo le kaj kruha iz te moke! — Kaj pa trtna uš? Ponekod se očitno prikazuje.

Razbornik (vzdihne) Da, da! Čuj, pojdi z menoj par korakov! Sem jo že zapazil. Le pojdi! Boš videl. No, še tega se je manjkalo! (Odideta v ozadje.)

Barica (s Pavlo roko v roki.) Veš kaj, nič te nisem vesela. Ti vedno molčiš — in — Pavla. In? —

Barica. In jaz mislim, da mi nisi odkrita.

Pavla. No, tega ne smeš misliti. Misli samo na to, kaj bo iz mene, ko izgubim očeta. Pa čemu bi se izvijala —: rada bi se omožila.

Barica. Pa se!

Pavla. Barica! Zadnjič me je snubil neki koncipient, in jaz bi ga vzela, ko ne bi bil tako, tako, tako — učen.

Barica. In jaz bi najrajši učenega vzela.

Pavla (se smeje) Učen, učenec, učitelj, nadučitelj...

Barica. Saj vem, da veš. Pojdiva nekoliko v goro — (Šepetaje) Morda dobiva Konrada; zapeli bomo! (Zapoje, in Pavla pripeva.)

O lepa mladost,
življenja sladkost:
kdo bi te ne ljubil,
o lepa mladost!

(Odideta na desno.)

Razbornik (se vrne s Šolarjem.) Jaz pa se trtno uši še ne bojim toliko kot páleža. Nekateri so počeli obrizgavati in se jim je neki izponeslo.

Baron (črno oblečen z rokavicami; pokloni se) Gospod Razbornik! Rad bi z Vami govoriti!

Razbornik. Vi! — No?

Baron. Sam govoriti! (Pogleda Šolarja po strani.)

Šolar. Ti, Janez, grem v zidanico. Le pogovorita se! (Odide)

Baron (s svečanim glasom) Jaz imel svojo ljubezen k Vaši gospodični; dolgo čas trgal iz moje duše...

Karimpalti (pride nenadoma pijan.) Ti ničvredni pajk! Zakaj si me zadnjič opalil? Zakaj?

Baron. Nočem se ob — ob — ob — prijemati s takim beračem. —

Razbornik. Jurij, Jurij! Pojdi v zidanico! Tam te nekdo čaka z droževcem! Pojdi, Jurij, pojdi! (Jurij odide s pretečimi očmi)

Razbornik. No? — Gospod!

Baron. Vašo hčer rad vzeti, v zakon stopiti...

Razbornik (ga pogleda računaje) Kdo? — Koga? — In najzadnje — zakaj? —

Baron. Ljubezen, ljubezen... (Iz ozadja se čuje duet Barice in Pavle:)

O lepa mladost,
življenja sladkost:
kdo bi te ne ljubil,
o lepa mladost!

Razbornik, (dene obe roki v hlačna žepa in se razkorači.) Kdo pa ste Vi?

Baron (nadene monokelj) Jaz — baron. Jaz učen! Tri realke...

Razbornik. Baronstvo je podedovala že marsikaka šema! Naš nadučitelj, ki ljubi mojo hčer, ne mojega denarja, ima še več, nego tri realke, pa je ne bo dobil! Kaj pa ste Vi!

Baron. Jaz sem žlahten.

Razbornik. Ne vprašam, kakšen ste, temveč, kaj ste? — No, če ne veste, Vam bom povedal jaz.

Baron. Kaj? —

Razbornik. Berač!

Baron. Jaz bom tožiti...

Razbornik. Kaj boste tožili, ko sodnjih stroškov ne morete poravnati? Hodite z luči! Nekaj časa sem Vam še pamet prisojal, no, danes, ko snubite moj trdo zaslužen denar, vidim, da ste prava, pravcata, gola, golehrna — šema!

Baron. Jaz bom zapustiti to deželo — vi ste sirovi — — — (Zadaj se čuje duet Barice in Pavle:)

Me poštene smo Kranjice,
vsak sleparček ni za nas!

Jáz — baron!

Razbornik. No, dà! Moj edini sin je bil pa Anton. Pa je umrl. Pa ga je bilo vsaj desetkrat bolj škoda, kot bi Vas še le bilo, ko bi Vas Bog preložil. Vaš rajni oče — Bog mu daj nebesa, če je sploh v vice prišel — ta nas je vragovo brnjaril, in Vi ste zapravili, kar je on krivično pridobil. Vi ste samo toliko boljši od očeta, kolikor ste neumnejši. (Potrka na čelo.) Pamet, gospod baron, pamet!

Baron. Bom iti. (Odide ponosnih korakov.)

Karimpalti. Tako je vendar šel. (Pride iz zidanice) Ko bi imel danes še tisto moč, ki sem jo imel v Karimpaltovih časih, verjemite, gospod Razbornik, da bi to dvokrako muho že davno upilil preko temne lampe. — Slišite, nič nisem šel k Vevčarjevim, izvedel sem po poti, da Matevža ni doma. Sicer je pa tudi njegova kobila ohromela.

Šolar (cmakaje.) Tisto-le vino v kotu bi kupil, za pošteno ceno seveda!

Karimpalti (odide pojoč:)

Največji tepec je on,
ki pravi *Ví*,
namesto *tí*,
visoki gospod baron!

Razbornik. O tem se bova že še pomenila.

Šolar. E — največja skrb me ima za hčer. Zadnjič jo je pri meni snubil koncipient pri doktorju Grozdu, pa ga ni hotela. Jaz sam ne vem, kakšne misli ima: zmerom govori, da bi rada vzela kekega preprostega, neučnega, pa poštenega —; kaj vruga — ali je samo tisti pošten, ki je neučen? Jaz sem pa vedno mislil, da so učeni ljudje še bolj pošteni, kot preprosti.

Razbornik. No, v tem si se že motil. Po šolah se ljudje tudi na zlo razvadijo! Ko bi moj Anton živel, ne bi nikdar šol videl, razen ljudskih.

Barica in Pavla (prikričita) Oče, oče!
(Napol jokaje:) Ta baron, ta grdoba!

Barica. (se oklene očeta) Hótel me je
stisniti za vrat, ta nesrečnež!

Pavla. Res, res, jaz sem videla!

Barica. Kaj ne da, očka, da me ta baron
nikdar ne dobi! Da sem jaz . . . Da sem
jaz . . . (Objema očeta.)

Razbornik (se ji odteza.) Ne bodi no
tako otročja! Baron je pa res čisto neumen.

Krščenica (pride.) Prosim, pojdite hitro
domov! Iz Ribnice je prišel Anton Cesar s
svojim sinom.

Razbornik (Barici.) Tvoj prihodnji mož
je Peter, sin Cesarjev. Pojdimo!

Zavesa pade.

(Dalje)

EURICIUS:

SVETI KUM.

1.

Kako te ljubim, stari, sveti Kum,
ti zvesta priča mojih mladih dni!
Kot pravljica iz davnih, lepih let,
ki pravil jo je na zapečku ded,
spomin na tebe v prsih mi zveni.

V tujini daljni na življenja poti
se često me po tebi žalost loti.

O, često spomnim sivih se vrhov,
kjer se nebo dotika grešnih tal,
kjer si me vzgojil stari, sveti Kum,
v naročju svojem, sredi širnih šum,
pod vinsko trto v vznožju belih skal.

In v mladih dneh na posvečeni gori
so vzklili v prsih meni sveti vzori.

Ti naše si preteklosti pomnik. —
Stoletja boli svojih zreš sinov;
sočutno gledaš z jasnih visočin,
kako trpi in mre tvoj verni sin . . .

Ti grobni kip sred naših si grobov,
in naših dedov žalost in trpljenje,
sta v tvoje trdo vrezana kamenje.

Ti naše dedne zemlje zvest čuvaj
iskreno ljubiš moj nesrečni rod;
pritiskaš vnuke svoje na srce,
jim lajšaš bol, otiraš jim solzé
in upe vlivaš, braniš nas nezgod,
pripoveduješ nam v skrivnostnih glasih
o prešlih tožnih in bodočih časih!

Kot prerok zdiš se mi prihodnosti,
ko v svoji bajki nam oznanjaš dan,
ki v njem zbudi iz snà se kralj Matjaž,
da pride rešit bedni narod naš . . .

Ah, takrat svobodna bo naša plan,
in v tvojem templju ob slovesnem dnevi
zveneli bodo naši slavospevi . . .

Kako te ljubim, stari sveti Kum,
ti zvesta priča mojih mladih dni!
Kot pravljica iz davnih lepih let,
ki pravil jo je na zapečku ded,
spomin na tebe v prsih mi zveni.

V tujini daljni na življenja poti
se često me po tebi žalost loti.

ANTON MEDVED:

NA OGLEDIH.

VESELOIGRA V TREH DEJANJIH.

Drugo dejanje.

Hladnica poleg Razbornikove hiše.

Pavla. Te ceremonije! (Pogrinja po mizi platnen prt in razpostavlja kupice.)
 Peter (stopi nenadoma v hladnico in obstane preplašen pred Pavlo; momlja:) Kaj pa ... bo ...?

Pavla (ljubeznivo se smehljaje.) Nič, gospod Peter! Ali hočete kupico vina?

Peter (nerodno, a neprisiljeno se obnašaje:) Le prinesite! O da, pil ga pa bom. (Pavla odide v hišo po vina.) Če ni ta-le punca bolj pripravna zame, pa tudi nič nečem. Kaj bi jemal take, za katerimi baroni postopajo! Bara — ali kako se že imenuje, ne bo nikdar moja žena.

Pavla (prinese polič vina.) Tega Vam pošlje gospodičnja Barica. (Natoči kupico in jo postavi predenj.) Le pijte ga, gospod Peter! (Poudarja vedno besedo gospod.) Bodite veseli! ... (Se zamisli. Peter izpije natočeno kupico.) Dobili boste bogato, lepo in omikano ženo.

Peter (ves neveden.) Katero?

Pavla. I no, Barico, tukajšnjo ...

Peter (natoči kupico in s smehom prekine nadaljni nameravani Pavlin smeh.) Ribničanje nismo baš tako neumni. Jaz bi se res rad oženil, ne samo na ljubo svojemu očetu —

Pavla. Temuč tudi —?

Peter. Hm, ko bi me imeli Vi radi ...

Pavla. Z Bogom! Moram iti. (Poda mu roko in odide.)

Peter (vstane in pokrije čelo.) Pač res, to dekle mi ugaja! (V tem se začuje šepetav razgovor.) Nespametni ogledi! Boljše je, da grem strani! (Gre z upognjeno glavo na desno.)

Barica (se drži Konrada rahlo za roko. Jokaje:) Glej, vse je že pripravljeno, da me prodajo!

Konrad (pol sočutno, pol norčevaje se:) Veš, kako se iznebiš Ribničana Petra?

Barica (tiho.) Konrad, kako?

Konrad. Ti ne maraš zanj, kaj ne? Sicer Peter, kolikor se meni zdi, ni slab fant; a zate ni. Ti mu torej odločno pokaži, da ga ne moreš. On bo pa tudi spoznal, da kar tako ne gre zakonov sklepati — Barica, servus! Le pogumna bodi! (Odide.)

Barica (se drži za glavo.) Ah, svalčic sem mu pozabila dati! (Prisluškuje) Zdaj prihajajo ...

Peter (pride izza hladnice.) In jaz, ki me najmanj maraš, sem prvi, ki sem prišel —

Barica (v zadregi.) O, gospod Peter!

Peter (samozavestno.) Jaz nisem nikakršen gospod —

Barica (hudomušno.) In jaz — nikakršna gospa. (Se prikloni smehljaje.)

Peter (sede in suče med prsti ponujeno kupico.) No, gospodična — no, frajla, — pravimo mi, sedite in povejte nam kaj! No!

Barica (sede.) Vi ste kmetiški!

Peter. Kaj pa si ti!

Barica. Od kmetov sem, pa sem se učila in izobrazila. Sicer pa, kako si Vi upate mene tikati? Gospod Peter ...

Peter. Jaz nisem gospod!

Barica. In jaz ne gospa!

Peter. I no, zato te pa tičem. — Očetje pravijo, da bi se vzela.

Barica. Se pa!

Peter (izpije vino.) E, da bi nas take! (Vstane in gre iz hladnice na desno.)

Barica. O ti ljubeznivi, sladki, prisrčni, mili, zvesti — (se udari po čelu) — menda nisem zblaznela! (Se zasmee in takoj sede zamišljena k mizi.)

Pavla. Očeta prihajata. Barica, zdaj-le bo —

Barica (hitro vstane) — kupčija! (Odideta.)

Cesar (z Razbornikom.) Kam je šel Peter?

Razbornik. Sedi no! (Sedeta.) Saj je vseeno, če ga ni zraven. (Natoči vina.) Veš, plavke pa res ne dam.

Cesar. I kaj pa potlej govoriš! Pa pri doti primekni!

Barica in Pavla (s tihim smehom ob hladnici prisluškujeta.)

Razbornik. Tisto pa ne! Dva tisoč — hm — to je lep denar!

Cesar. No, pa daj par vederc vina povrhu! Imel bom vsaj kaj vlačiti čez Gorgance.

Razbornik. Tisto pa ne! Vinske letine so slabe. Vin je denar. (Trčita in pijeta.)

Cesar. Kaj meniš: moj sin je pošten in priden, da ga v naših krajih ne dobiš goršega. Pri nas dobi deklet na vsak prst deset, ko bi jih hotel.

Razbornik. Naša Baruša pa tudi ni, kar si bodi. Bogme, da sem plačal zanjo v šolah v kloštru več kot tristo goldinarjev. Kako zna pa nemški! Ti, Cesar! Zadnjič mi je pisal s Koroškega neki puholtar, čakaj, kako že (premišljuje) — —: „Pštel cen estrajh ajmer...“ pa saj ne vem — A veš, da je ta poštajna od Baruše vse razumela in razložila! (Zopet pijeta.)

Cesar. Ti boš videl, da iz tega nazadnje ne bo nič... Midva si morava še na neko vprašanje odgovoriti. Ali ti misliš, da bi se moj sin k tebi priženil, ali da bi se tvoja hči k meni primožila?

Pavla in Barica (ob hladnici ves čas združujeta smeh, da ju očeta ne začutita.)

Razbornik (ves začuden.) Kako jaz mislim? Ali ti nisem pravil? Na vsak način: tvoj sin k meni! Ali kako? —

Cesar. Na vsak način: tvoja hči k meni! Saj nisi samo ti vzdihoval, da hočeš gospodarja, saj sem tudi jaz vzdihoval, da nimam gospodinje.

Razbornik. Saj ga imaš — Petra.

Cesar. In ti — Barico.

Razbornik. A Barica je prelahkoživa.

Cesar. In Peter preresen. (Pijeta.) Pa daj hčer učitelju. Saj sem slišal, da se imata rada.

Razbornik. Ko bi imel le tisoč na leto!

Cesar. Ali baronu!

Razbornik (ga užaljen pogleda.) Veš kaj, norčevati se pa ni nič treba!

Šolar in Peter (prideta od zadaj pojoč: „Ta sladka vinska kapljica...“ Oba sta precej vesela. Zasledita Pavlo in Barico.)

Barica (položi prst na usta in se oklene Šolarja pod pazduho.)

Pavla (na glas.) Pojdimo v hladnico!

Peter. Pa res, pojdimo! Gospodična — no, frajla — pravimo mi, pa še midva tako pojdiva! (Poda ji roko in obe dvojici gresta v hladnico, kar Cesarja in Razbornika spravi v neljubo zadrego.)

Barica (resno proti Petru.) Gospod Peter, očetje pravijo, da bi se vzela. (Pomigne Pavli z očmi.)

Pavla. Se pa!

Peter (vidoma užaljen hoče roko potegniti iz njene, a Pavla ga pridržuje.)

Pavla. O ne, Peter, tako pa ne bo šlo! Prej si mi roko sam ponudil in zdaj jo odteguješ. To ni lepo! (Mu odtegne roko.)

Peter. Nikar mi ne zamerite!

Razbornik (po strani gledaje.) To so otroci —

Cesar. Nič več nego otroci!

Barica (objame očeta.) Kaj ne, očka, Peter bo moj?

Pavla. Ne, moj bo! (Objame svojega očeta.)

Šolar. Vesta, kaj vama povem, moža? Mi se gledé možitve sami pomenimo, mladina pa tudi sama.

Barica (tleskne z rokami.) Bravo, bravo! Pojdimo! (Potegne Pavlo za sabo.)

Pavla. Pojdimo! (Potegne Petra za sabo.)

Barica. Gledat pojdemo grad baronov, ki bo v kratkem prodan. (Šepetaje Pavli, ko so bili že izstopili iz hladnice.) Pojdemo mimo šolskega vrta. Tam se nam pridruži še Konrad! (Odidejo na desno.)

Šolar (sede k mizi; smehlja se Razborniku.) Ali se ti še vedno zdi škoda tvojega obilnega denarja? (Prime kupico in trči z drugoma.) Ti si stari nepopoljšljivec! Pusti punco, naj se omoži kamor hoče!

Razbornik (vrti kozarec v rokah.) Bežite! Za denar, kolikor ga pač imam, sem mnogo trpel.

Cesar. No, seveda. Sploh pa je tvoja Bara tako-le pregosposka za mojega Petra.

Šolar. I tako gosposka pa vendar ni. Saj je prijazna, ponižna...

Cesar (z nasmehom.) Razbornik, le baronu jo daj in nikomur drugemu!

Razbornik. Ti me venomer žališ! (Vstane.)

Šolar. Oho! Tega pa ne! (Ga potisne nazaj na sedež.) Ali nismo možje! Kaj, Cesar?

Razbornik. Jaz hočem dobrega zeta.

Šolar (pogovarjaje.) Manjka se jih!

Razbornik. Manjka, manjka! Na domu hočem imeti dobrega človeka, ki me ne potisne v kot, kadar se polasti mojega denarja.

Cesar. Beži, beži, kdo pa se lasti tvojega denarja. Če ima tvojo edino hčer zares rad, potem ima gotovo tudi tebe rad.

Razbornik. Kdo to ve? In kdo bi bil tisti?

Šolar. Nadučitelj.

Razbornik. Kaj? Koliko pa ima učitelj plače?

Cesar. Pa ima čast.

Karimpalti (prihiti z važnim licem.) Bog daj srečo dobro in božji blagoslov! Kako sem truden! (Sede na predstoječi stebriček hladnice.) Možje, toda kaj sem rekel — gospodje, nekaj čudnega sem slišal. Nič dobrega se ne sliši, bogme, da se ne!

Razbornik. Kaj pa si slišal?

Karimpalti. Tako sem vroč! (Si briše čelo.)

Razbornik. Ná, pij! (Mu ponudi kozarec vina.) Kaj si slišal? Povej!

Karimpalti (izpije.) V goščevju sem ležal, ko je prišel baron mimo. Pa je naročal tistemu staremu nepridipravu, svojemu hlapcu, da naj brv čez Krnico podere ali pa tisti dve žaganici napol prežaga, da se upogneta in zlomita — Bog ve, zakaj. (Možje se spogledajo.)

Šolar (ustrasen.) Kako? Še enkrat povej! Ta brv je blizu. Kaj, ko bi... (Nemiren:) Povej! —

Karimpalti (resno.) Prav gotovo! On je to naročal hlapcu. Če jaz vem — če sem jaz sam to slišal!

Razbornik (miren, a poln skrbi.) Karimpalti, ti! Ali je res? (Cesarju:) Ali ni šel tudi tvoj sin proti gradu?

Baron (pride vesel in gleda okrog, koga bi zagledal. In ko zagleda tri može, vpraša s pogledi in besedami.) Kje so Cezar in...?

Razbornik. Tiho! Molči! Plačaj mi dolg! Ali je res, da si dal prežagati brv? Čakaj... (Vstaja.)

Baron. Jaz nič, kako...

Karimpalti (priskoči od strani, kamor je bil o prihodu baronovem odskočil.) Jaz sem slišal, jaz (kaže na svoja ušesa), ko sem ležal v goščevju — hà — (Se oddaljuje.) Vašemu hlapcu Tilnu...

Baron. Molči, berač! Ti boš hudiča videti!

Karimpalti. Imam ga že pred seboj.

Razbornik. Jurij, pojdi spat!

Karimpalti. Jaz ne precej. Odtod grem, pa — ne spat, temuč čakati jutranje zarje.

Baron (se obrne do Cesarja vprašaje:) Kam Barica?

Cesar. Kaj meni mar!

Baron (do Razbornika.) Dajte meni Bari!

Razbornik. Gospod baron! Zadnjikrat Vam rečem, 'baron' in 'gospod'. (V ozadju se pogovarjata pol smeje, pol resno Šolar in Cesar.) Pravim, zadnjikrat! Vaš grad bo tako v kratkem prodan.

Baron (nosljaje.) To jaz sam vedeti. In, in, če daste Barico v moje roke...

Razbornik. Nikoli, nikdar... (Od desne se začuje bolešno zdihovanje, ki je tem glasneje, čim bližje.)

Vsi. Kaj je to?

Razbornik. To je Barica.

Cesar. A ne —

Razbornik (vedno plašnejši.) To je Baričin glas!

Baron (oprezno odide naglih nog na levo.)

Šolar. Jezus, Marija, kaj pa je!

(Barico privedeta pod pazduho od obeh plati Konrad in Pavla.)

Barica, (kateri Razbornik nasproti priskoči.) Očka, očka! Hu — kako — to — boli! Jezus, Jezus!

Razbornik (z vso ljubeznijo do svoje edinke:) Kaj pa je, Bare?

Pavla, Konrad, Peter (vsak hoče do-povedati vse. Zmešana govorica.) Ona je prva...

čez Krnico ... silil sem jo nazaj ... brv strohnela ... nadučitelj ... jaz nisem ...

Barica (zdihuje naslonjena zdaj na roke svojega očeta, zdaj na roke Pavline.)

Razbornik (jezno.) Eden naj govori!

Konrad. Brv je bila trhla, in gospodičnja hčerka je hotela prva priti čeznjo; brv se ji je udrila in ona je omahnila. E, saj ni nič nevarnega. Nogo si je malo zvinila.

Barica. Na posteljo — na posteljo!

(Razbornik in Pavla jo odvedeta)

Cesar. To je torej delo baronovo —

Peter (Konradu.) Kako ste le upali, gospod, ponjo splezati; ni ravno globoko, a strmo je navzdol.

Šolar. To vse napravi — ljubezen.

Cesar. Barona morate vendar enkrat naviti. Vraga, še mene jezi, da si damo s takim cepcem dela. (Ogleduje se.) Kam pa je šel Karimpalti? Tega porabite na kakov način! Vražje ste neumni, bolj kot mi Ribničanje, ki smo tako razglašeni ...

Konrad (ki je ves čas zamišljen stal zraven.) Da, navili ga bomo in sicer pošteno!

Cesar. Saj veste, gospod nadučitelj — ne, saj res — Vi ne veste, da je dal baron podžagati trama pri brvi čez Krnico.

Konrad. Kdo to ve?

Cesar. Karimpalti nam je to ravno povedal.

Konrad (ves razburjen.) Kaj? — Dobro! Z Bogom!

Peter (ga prime za roko.) Prosim, majhno bi jaz rad z Vami govoril. (Cesar in Šolar se oddaljita.)

Konrad (otresito.) Kaj?

Peter. Povejte mi, prosim, ali ima Barica mene rada?

Konrad. Vprašajte jo!

Peter. Meni se zdi, da ima bolj Vas —

Konrad. Pravijo, in tudi ona pravi.

Peter. No, potem je prav. Ona ne bo nikoli moja žena. Zato, gospod nadučitelj, ne smete biti name hudi, če ...

Konrad (se nasmehlja in ga potrka po rami.) Poštena duša! (Mu seže v roko.) Midva si ostaneva prijatelja!

Zavesa pade

(Koniec.)

ANTON MEDVED:

ODDALJENIM DUŠAM.

3.

V bridek mi hodite spomin,
ali sladek, kakor vi hočete,
dragi udje mirnih družin,
ki zdaj za mano se jočete.

Saj vem, da nisem vreden jokú.
Zato le nikar ne jokajte!
Jaz jočem včasih, a takrat Bogú,
in Njemu za mene odgovor dajte!

4.

Kako oddaljena, rajna mati
in rajni oče moj!
Povejta, kod moral bi vaju iskati
in vaju najti in pokoj svoj?
Vrh néba?

Ah, da bi bila že srečna tam!
Ah, da bi meni ne bilo treba
iskati vaju drugod in drugam!

ANTON MEDVED:

NA OGLEDIH.

VESELOIGRA V TREH DEJANJIH.

Tretje dejanje.

Prizorišče, kakor v prvem dejanju. Zidanica, s to razliko, da stoji pred njo kad, v kakršni tlačijo grozdje. Blizu so naslonjene tri deske, pripravljene za pokritev bližnje vodne rupe.

Baron (pride sopihaje in govori razburjen). Wie! Meiner drei! Jaz ne bom ničesar doseči. (Hodi semintja.) Jaz — baron! (Položi prst na čelo in začne premišljevat.) Dobro! (Zagleda kad in pogleda vanjo.) Prazna! Noter! Onadva prideta. (Si pomaga v kad in potegne deske, ki si jih je bil že prej nad kadijo pripravil, z rokami nadse, da je zakrit.) Mislim, kmalu ... Tako kmalu ... (Smejé:) Ta učitelj in Bara, ha, ha, ha ... (Čuje korake.) Tiho! Kaj neki se bosta menila ... radoveden sem.

Karimpalti (pride in se ogleduje.) Nikogar ni! (Sede pred zidanico na klop, izvleče čederco in zažge tobak.) Hm! Še tega je treba! Ha, ha, ha — baron bi vzel Barico! (Trikrat močno potegne.) In Barica barona! (V kadi se začuti premikanje, Karimpalti se prestraši.)

Baron. Kdo je?

Karimpalti (vstane.) Jojmene! Strani odtod! (Pride mimo kadi, iz katere se oglasi baron. Karimpalti obstane.) Kaj pa je to! Strah? Res, strah? Pogum, pogledal bom! (Odmakne prvo desko počasi, mrmraje.) Saj smo bili v Karimpaltijevih časih — čakaj me, pošast — (Baron hoče iz kadi.) O ne! A — Vi ste, gospod baron? Oho! Kako pa pridete sem noter? Oho, zdajle sva pa skupaj.

Baron. Jaz sem baron. (Hoče iz kadi.)

Karimpalti. Ne govori, kaj si, ampak, kaj nisi! (Ga potisne nazaj.)

Baron. Kaj sem jaz, kaj sem imel tebi storiti! (Poskuša iz kadi, Karimpalti ga potiska vanjo.) Jaz se bom nazaj zakriti — —

Karimpalti (pokrije sam kad z deskami, potem pa sede z vso svojo težo nanje.) Hoho, tiček, ali si se ujel?

Baron (proseče.) Pusti me!

Karimpalti. Nak! Spomni se, kako si me nekoč s palico ošinil, ko ti nisem nič žalega storil!

Baron. Bom vpiti ...

Karimpalti. Kaj pa je potlej!

Baron. Bom se zadušiti ...

Karimpalti. Prava reč! Nič škode!

Baron. Vstani, pravim!

Karimpalti. Pa ti prvi!

Baron (privzdigne deske, da se Karimpalti privzdiguje in ziblje.)

Karimpalti. Hm, kako prijetno, kakor da bi Radeckijevega konja jahal! Le še naprej! O, le še! Hi, sivec! (V tem se začujejo koraki in govorjenje. Karimpalti skoči s kadi, pade in se hitro pobere in zbeži na drugo stran. Baron se potuhne v kadi.)

Peter (s Pavlo.) Prej ste govorili o ljubezni. Kaj pa je to, ljubezen? (Se ustavita pred zidanico.)

Pavla. To menda vsaj veste —

Peter. Da se dva rada imata in nazadnje vzameta —?

Pavla. Tako je.

Peter. In da si potem pomagata in drug z drugim potrпита —?

Pavla. Tako je.

Peter. In če se katerikrat spreta, da si takoj zopet odpustita?

Pavla. Vse prav tako.

Peter (jecljaje.) Ali bi ... ali bi Vi ...

Pavla (mu pomaga iz zadrege.) No, le povejte!

Peter. Ne morem —

Pavla. Ne delajte se tako tujega! Le na dan z besedo!

Peter. Če mi ne boste zamerili?

Pavla. Prav nič.

Peter. Ali bi hoteli biti Vi moja žena?

Pavla. Saj je Vam že tako Barica odločena ...

Peter. Ne maram je. Zame je previsoka in tudi se z menoj vedno šali in norčuje. Odgovorite mi Vi odkritosrčno!

Pavla (se zamisli, potem hitro.) To morata očeta vedeti! To ne gre tako hitro. Pojdiva nekoliko naprej! (Gresta.)

Barica (pride z očetom, Cesarjem in Šolarjem. Nekoliko blede je, sicer pa stopa pokoncu. Veselo vzklikne.) O ljubi moj hramček! Da te le zopet enkrat vidim! Očka, koliko časa sem ležala?

Razbornik. Ne vem. O tem zdaj nikar ne razmišljaj!

Cesar. Kje je pa Peter?

Šolar. In Pavla?

Barica. Rekla sta, da nas tu počakata. (Žalostno.) Zdaj pa že vidim, da ne marata moje družbe in se nič ne veselita mojega zdravja.

Šolar. Le potolažite se, gospodičnja. Morda smo se mi predolgo zamudili, pa sta šla nekoliko naprej.

Cesar. Morda sta pa šla obiskat barona? Kaj praviš, Janez?

Šolar (smeje.) Mogoče. Saj Peter ga nima toliko v želodcu, kot Pavla —

Barica. In Pavla ne toliko, kot jaz —

Cesar. Ali mu bo res vse prodano? (Barica sede na klop. Razbornik s težkim ključem začne odpirati zidanico. Šolar se nasloni stojé na kad.)

Barica. Vse do pičice mu bo prodano, res, res.

Baron (zavpije v kadi.) Ni res! (Šolar odskoči, Cesar in Barica se prestrašita.)

Barica (položi roko na srce.) Moj Bog, kaj je bilo to?

Razbornik (vali prazen sod iz kleti.) Kaj pa imate, vraga!

Šolar (ves iz sebe, govori pretrgoma kažoč na kad.) Tukaj... le — notri... mora... biti nekdo...

Razbornik. Kaj vam pa je? Ali ste nori?

Barica (boječe.) Res, res očka!

Razbornik. I, pa poglejmo! (Vsi trije razen Barice odložé deske.) Kdo pa je! Pokaži no svoj obraz! Pravim, da obraz pokaži!

Cesar. E, vinski tat je, vinski tat.

Razbornik. Čakaj no, lump! Ali te bomo spravili iz kadi ali ne? (Gre prav hitro po tolkalu.)

Baron (vtem vstane.) Jaz sem. (Vsi osupnejo). Prosim me ven za spraviti!

Cesar. Krotišče, zakaj si pa noter zlezlo?

Razbornik. Le počakaj! Saj ti bomo pomagali! Nič se ne boj, takim ljudem se že pomaga... Janez in Miha in Tone, kar pristopimo! (Vlečejo barona iz kadi. Ker ne delajo premilostno ž njim, baron često zaječi. Ko ga postavijo na tla, nadene monokel.)

Baron. O, Barica! Bolna... zdrava...

Razbornik (razkačen, ker se hipoma spomni, kdo je svojčas podžagal brv.) Molči, lump!

Cesar (tudi jezen, toda na zunanje miren, prime barona za levico in reče šegavo.) Miha, Miha, prikoplji mu jih no par preko ušes!

Šolar. E, pustite tepca, kdo bi se že...

Cesar (nejevoljen.) No, ti si pravi Gorenjec. Pa pravijo, da so Gorenjci korajžni!

Razbornik (baronu.) Povej nam zdaj ti, uš, kaj pa si koval, da si mojo hčer skoro v smrt pripravil? Kdaj mi boš pa plačal dolg? Čakaj, jaz ti navijem uro! (Barica in Šolar se menita v ozadju pred vratni zidanice. Barica včasih proseče dvigne roke pred Šolarjem.)

Karimpalti (priteče s šibo v roki.) Držite ga! (Udari barona.) Ná jo! (Udari.) Ná jo! (Udari.) Ná jo! (Vrže šibo strani. Baron se zvija in se ne more iztrgati iz rok. Joka.)

Karimpalti (svečano.) Bil si upnik in jaz dolžnik. Ti si mene tepel, zdaj sem pa jaz tebe. Ti mene brez vzroka, jaz pa tebe z vzrokom. Z Bogom! V tem kraju se ne vidi več. (Odide.)

Baron. Berač imel mene tepsti?

Šolar (prinese baronu kozarec vina.) Gospod baron! Nič nikar ne jokajte! Tukaj-le ga izpijte kozarec starega!

Barica. Izpustite ga!

Cesar. Res je. Kdo bo držal tega božjega volička? (Ga izpusté.)

Baron (steče, kakor besen na desno.) Kje je Karimpalti, Karimpalti...

Cesar. Norec! (Razborniku.) Pojdiva zdaj v spodnji hram! Da bom vsaj vedel, koliko

ga dobim. (Gresta na desno, na konec pozorišča.)
Z Barico in Petrom tako ni nič!

Šolar. Malo ga pa le pijte, gospodičnja,
da pridete k moči! To-le vince je nekaj
vredno.

Konrad. Dober dan! No, kako je kaj,
Barica? Smem prisesti? (Prisede.)

Barica. Prosim! Danes se mi zdite,
gospod nadučitelj, tako veseli!

Konrad. Saj sem tudi.

Barica. Pa izredno.

Konrad. Sem tudi.

Barica. Kaj pa se Vam je tako izred-
nega zgodilo?

Konrad. (Šolar se izprehajaje oddalji.) Boš
že izvedela! V kratkem izveš.

Barica. Povej no! Ah, ti mi zmerom
nagajaš!

Konrad. Barica, ali me imaš kaj rada?

Barica. Nič, če mi ne poveš skriv-
nos i... (Se obrne kljubezno od njega.)

Konrad. Saj pravim, da v kratkem
izveš...

Šolar (se vrne.) Gospod nadučitelj! Kaj
Vi sodite o tem-le Cesarjevem Petru?

Konrad. Jaz? Vse dobro. Preprosta,
poštena, blaga duša. Jaz ga imam prav rad.

Šolar. Hm, meni se tudi tako zdi. (Se
zamisli.)

Barica. Konrad, povej no! (Šolar se za-
mišljen spet oddalji za par korakov po tratinji.)

Konrad. Imenovan sem za šol-
skega nadzornika tukajšnjega okraja.

Barica (sladko iznenadena.) Res, Konrad?
Res? Bog te živi! (Mu stiska roko.)

Konrad. Toda molči pred vsemi, do-
kler jaz sam ne povem drugim. Doma sem
bil pri vas in sem izvedel, da ste šli semkaj.
Imel sem odlok že v rokah, pa sem ga dal
krščenic, da naj ga za dobro četrtinko ure
prinese sèm pred družbo.

Šolar (se vrne.) Kaj pa imata tako važen
pomenek?

Barica (vsa vzradoščena.) Gospod Šolar
(vstane) le pomislite, gospod nadučitelj...
(Se spomni, da ne sme nikomur povedati o nadzor-
niku in pogleda Konrada vprašaje.)

Konrad. Le povejte, drago dete!

Barica. Naš gospod nadučitelj je postal
(ponosno, zmagoslavno) c. kr. okrajni šolski nad-
zornik.

Šolar (tleskne z rokami.) Čestitam!

Konrad (stopi bliže k njemu in govori po-
tišem, a ne da bi mogla slišati Barica.) Gospod
Šolar, družčina se vrača. Danes bom vdrugo
snubil Barico. Napeljite govor pred častitim
očkom Razbornikom tako, da je Barica...
oh, kako sem zmešan... da je, tako recite,
kak učitelj za Barico v resnici premalo.
(Barica ga rahlo udari po hrbtu.) Potem recite:
kaj pa, ko bi bil...

Šolar (ga prekine smeje.) Že vem, že vem.
Veste kaj, gospod nadučitelj — a kaj sem
rekel, — hm, veste kaj — Vi bi lahko dru-
gače to stvar — (se ogleduje) naredili...

Konrad. Kako?

Šolar (s pomislekom.) Pst! Govoré. Le
sedimo!

Peter (pride s Pavlo.) O, dober dan, naš
gospod Šolar! (Mu dá roko.) Midva s 'frajlo'
Pavlo sva šla noter do tiste brvi, kjer se je
ponesrečila — — (Pokaže na Barico.)

Barica (smehljaje.) Prosim, kako se ime-
nujem jaz?

Peter. No, Barica Razbornikova.

Pavla. Gospod Peter, zdaj pa kar na
dan! (Smeje se, a vidno nemirna.)

Peter (z velikim strahom, kot bi se imel ka-
kega zločina izpovedati.) Gospod Šolar! (Se od-
krije in malo prikloni, seveda nerodno.) Prosim Vas,
da — — da — — da (v rokah hitro vrti klobuk.)
bi mi dali — — dali (Barica si grize ustnice od
smeha, Pavla zardeva v zadregi.)

Šolar (dobro sluteč, kaj Peter misli.) No,
kaj? Odkritosrčno rečem: vse, kar morem.

Peter. — — da bi mi dali svojo hčer,
gospodičnjo Pavlo (se odkašlja) — za ženo.

Šolar. Za ženo? Pavlo? Kaj pa praviš
ti k temu, Pavla?

Pavla. Kakor želite Vi, očka.

Šolar. To ni tako! Jaz namreč hočem
vedeti, če ga maraš. V zakon siliti je ne-
spametno, zakon braniti ravno tako. Tu se
lahko kvečjemu nasvetuje ali odsvetuje —
druzega nič.

Pavla. Torej svetujte!

Šolar. Če ga ljubiš, nimam nič zoper to, ker poznam našega poštenega snubca. Precej pred menoj si lahko sežeta v roke.

Peter (se poklanja.) Bog plačaj! Hvala, gospod Šolar! (Proži Pavli roki.) Saj me imate radi, kaj?

Pavla (mu dá roko.) Rada. Toda zdaj drug drugega tikajva! (Barica in Konrad se zapupno pogovarjata, Cesar in Razbornik pa prideta k družbi.)

Razbornik (nekam vesel.) Zdaj pa le vsi sedimo okrog sodčka! Udarili bomo po starini tam-le v kotu. Barica, prinesi stole! O gospod učitelj, Vi ste tudi tukaj!

Konrad. Tudi jaz sem bil toliko prost...

Razbornik (malo vinski.) Le sedite, le sedite!

Šolar (sede poleg Cesarja.) Vidva sta se ga že malo nabrala, kaj? (Konrad poleg Barice, Peter poleg Pavle.)

Cesar. I, za silo ga je bilo. (Razbornik v kleti bolj mrmra kot poje: Pridi, Gorenjč...)

Konrad (namežikne Šolarju.) Kaj mislite?

Šolar. Šlo bo, šlo. (Cesarju naglo:) Ali veš, da sem zadovoljen, če tvoj sin vzame mojo hčer.

Cesar. Jaz pa tudi.

Šolar (ga prime za roko in udari po njej.) Bravo, Tone! Prijatelja sva bila zmerom. Nekaj kapelj sva ga pregnala čez Gorjance.

Cesar. To ti rečem!

Razbornik (prinese veliko majoliko in jo postavi na sodček.) Tako-le. (Sede.) Zdaj pa kar točite! Kar točite! (Konrad natoči vsem polne kozarce, potem vzdigne čašo, da bi napil.)

Šolar. Prosim! Jaz sem najstarejši, meni gre prva beseda. (Konrad sede, lahno se priklonivši.) Naš prijatelj Razbornik nas je povabil pred svoj hram. Trčimo s kozarci na njegovo zdravje! (Trkajo in kličejo: Živel! Bog!) Drugič trčimo na zdravje njegove hčere Barice! (Zopet trkajo.) Tretjič vzdignimo kozarce na zdravje njenega ženina gospoda Konrada! (Vsi: Bravo, bravo!)

Razbornik (hoče vstati.) Kako to? Zakaj?

Šolar. Počakaj no! Lej ga! Ali ni učiteljska služba častna? In če se imata rada,

kakor Peter in Pavla, ki sta se danes zaročila pred nama očetoma? Ni res, Tone? (Cesar prikima.)

Razbornik (se praska za ušesi.) Častna, častna... hm...

Šolar. Ti si čuden, izbirčen. Kaj neki bi storil, ko bi za njeno roko prosil kak c. kr. šolski nadzornik?

Razbornik. Tisto pa gospod Premec ni in ne bode.

Šolar (slovesno.) On je! (Konrad namigne za hrptom.)

Krščenica. Gospod! (Konradu:) To-le sem Vam prinesla. (Mu izroči odlok.)

Barica. Ná pij, Mare! (Ji ponudi kozarec.)

Konrad (dá pismo Šolarju.) Prosim, preberite!

Šolar. „C. kr. deželni šolski svet je imenoval g. Konrada Premca, nadučitelja v S., za c. kr. okrajnega šolskega nadzornika tamšnjega okraja v seji dne...“ itd.

Razbornik (pol začudeno, pol prijazno.) No, prav. To je pa prav. (Seže Konradu v roko, ta jo pridrži v svoji.)

Konrad. Dobri očka, ali mi zdaj daste hčerko? (Barica se oklene očeta. Razbornik se ji rahlo brani in se z levico praska za ušesi.)

Razbornik (Šolarju.) Ti, Miha, koliko pa ima nadzornik — kaj ne, to je toliko, kot inšpektor — več na leto?

Cesar. Lej ga! Seveda ima več, pa še ne malo... Pa taka čast!

Razbornik (se iztrga Konradu in Barici.) Ali sta še otročja! Čakajte, grem še po vina. (Vzame majoliko in gre v hram pa se takoj vrne.) Točite si! Le kar točite! (Sede. Malo se zamisli.) Kaj pa vidva pravita, Miha in ti, Tone?

Oba. Kaj praviva? Kar more vsak razboren človek reči... Vzameta naj se!

Razbornik. Saj vem, da ne bo prej miru. Se pa imejta no, sitneža!

Vsi. Hurâ! Živijo! (Barica objema očeta. Konrad se zahvaljuje Šolarju. Peter se suče laskavo okoli Pavle. Cesar naliva.)

Karimpalti in baron (prideta kričé od desne plati, držeč drug drugega za ušesa.)

Zavesa pade.

